

ANKETA O RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI V CENTRIH ZA SOCIALNO DELO

Na pobudo katedrskega seminarja za socialno delo pri Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo je asistentka Erna Kraševc Ravnik sestavila vprašalnik o raziskovalni dejavnosti v centrih za socialno delo, izvedla anketo in uredila odgovore. Posredujemo vam nekaj poglavitnih izidov. Na vprašalnik je odgovorilo skupaj 35 udeležencev posvetovalnega seminarja, ki je bil v Ljubljani, decembra 1983. leta v organizaciji Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo SR Slovenije (o tem seminarju smo poročali v Socialnem delu št. 3-4, 1983). Med njimi so bili direktorji centrov (23), vodje strokovnih služb skupnosti socialnega skrbstva (5) in drugi odgovorni delavci v centrih (6 vršilcev dolžnosti direktorja, 1 odgovorna strokovna delavka).

Glede na to, da so se odzvali zastopniki "socialne" približno polovice slovenskih občin, odgovorov ne moremo posploševati, vendarle pa kar ustrezajo pojmom, ki jih imamo o položaju na tem področju na osnovi nesistematičnih osebnih vtisov. S končano Višjo šolo za socialne delavce jih je bilo 21, z drugo višjo šolo 7 in 6 z visoko šolo oziroma fakulteto.

Rezultati so naslednji:

1. Ali pri svojem vsakdanjem delu čutite potrebo po analitskem in raziskovalnem delu?

- da	35
- ne	-
- ne vem	-
Skupaj	35

2. Ali ste v zadnjem času v vašem centru že opravili kakšne analize oz. raziskave?

- da	39
- ne	5
Skupaj	35

Analize so bile s področja

- varstva starih: življenjske razmere starostnikov, ki niso uporabniki socialnega skrbstva, analiza starostne strukture v KS, problematika starejših občanov (2), analiza socialne strukture starostnikov po 65. letu starosti, starostniki v občini IM in potrebe po izvajanju domače nege, analiza osamelih ostarelih kmetov (2), analiza potreb po negi na domu za starejše občane v KS Krško, analiza o življenjskih razmerah starostnikov,
- varstva mladine: problematika mladoletniškega prestopništva (6), analiza mladoletniškega prestopništva v občini (3), otroci storilci kaznivih dejanj, stališča mladoletnikov do izrečenih vzgojnih ukrepov, odnos do alkoholizma mladih, življenjske razmere izvenzakonskih otrok, analiza o posvojenih otrocih, ekonomski položaj otrok zdomcev,
- o rejništvu in posvojitvah: rejništvo v občini (4), posvojitve, rejništvo in vzroki zanj, rejništvo otrok zdomcev v občini Krško,
- o duševno nezadostno razvitih: stanje na področju duševne prizadetosti v občini, analiza vzrokov duševne motenosti pri otrocih v občini, življenjske razmere zmerno in teže prizadetih občanov v občini (2),
- o invalidih: analiza o invalidih, stanje invalidnih oseb v občini,
- o Romih: položaj Romov v občini, problematika Romov,
- o socialni strukturi borcev NOV,
- o socialno ekonomskem položaju gostinskih delavcev,
- o problematiki alkoholizma (4),
- o družbeno-denarnih pomočeh: družbeno-denarne pomoči (2), gibanje materialnih pomoči napram 1983. letu, učinki družbeno denarnih pomoči, življenjske razmere prejemnikov družbeno-denarnih pomoči (4),

- o zakonskem in predzakonskem svetovanju: razveze zakonske zveze in opravljeni upravni poskusi, predzakonsko svetovanje v treh letih, analiza o predzakonskem svetovanju, učinki predzakonskega in zakonskega svetovanja, uresničevanje zakoná o zakonski zvezi in družinskih razmerjih,
- o ostali problematiki: odnos svetovalcev-svetovanec, izvajanje strožjega nadzorstva skrbstvenega organa (2), postpenalna problematika v občini (3), izvajanje socialne politike v občini, analiza razvojnih možnosti socialnovarstvenih korektivov v občini Celje za obdobje 1976-1982, analiza o socialni problematiki v občini, socialno delo v KS.

3. Kdo je opravil navedene analize?

- sodelavci centra (Skupaj)	48
- socialni delavec	27
- sociolog	6
- psiholog	6
- pravnik	3
- pedagog	3
- defektolog	1
- politolog	1
- zdravstveni delavec	1

- druge institucije (Skupaj)	12
- diplomske naloge študentov VŠSD	2
- sodelujemo s KS	2
- sodelujemo z občino	2
- sodelujemo z delovnimi organizacijami	1
- sodelujemo z Institutom za kriminologijo	1
- sodelujemo z Zavodom SRS za zdravstveno varst.	1
- sodelujemo z organi pravosodja	1
- sodelujemo z RK SZDL	1
- sodelujemo z ZK v občini	1

4. Katere vsebinske vprašanja s področja delovanja vašega centra bi bilo treba v vaši občini bolj poglobljeno analizirati?

- o varstvu starih: vprašanje socialne varnosti ostarelih kmetov, varstvo starejših občanov, socialno ekonomski položaj starejših občanov (2), problematika ostarelih v občini, dileme v reševanju problematike starih v prihodnje: gradnja domov za stare kot sedaj ali gradnja manjših stanovanj ali razvoj oblik sosedske pomoči,
- o varstvu mladine: problematika razvez, oblike stikov otrok z roditeljem, ki je zapustil družinsko skupnost, življenje teh otrok v novih družinah (4), prosti čas mladih in oblike aktivnosti (2), prestopništvo mladoletnikov in drugi asocialni pojavi med mladino, vzgojna posvetovalnica kot verižni člen v vzgojnoizobraževalnem procesu, prestopništvo mladoletnikov (8), mladoletni storilci kaznivih dejanj, vpliv zaostrenih družbenoekonomskih razmer na mladino in na njen osebnostni razvoj,
- o rejništvu: iskanje rejniških družin, rejništvo (3), analiza rejništva in vzrokov oddajanja otrok v rejništvo,
 - o položaju duševno prizadetih,
 - o invalidih: varstvo invalidov in njihove življenjske razmere, problematika invalidov,
 - problematika Romov (2),
 - problematika alkoholizma (4),
 - družbenodenarne pomoči (12): prejemniki družbeno-denarnih pomoči (2),
- izvajanje zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, predzakonsko in zakonsko svetovanje,
- analiza postpenalnega tretmana oseb, ki prihajajo s prestajanja zaporne kazni,
- socialno delo in metode socialnega dela: vprašanje preventivnega socialnega dela, sosedske in druge pomoči, prostovoljno socialno delo, sosedska pomoč, organizacija in oblike sosedske pomoči (3),

nega na domu, metode dela v sedanjih pogojih, koncept dela centra za socialno delo,

- širša družbena problematika: globalno o socialnem varstvu v občini in o učinkih posameznih pomoči, materialna preskrbljenost občine, vpliv družbenoekonomskih razmer na socialno problematiko, spreminjanje strukture prebivalstva in vpliv določenih skupin na socialno problematiko, učinki socialne politike na socialno varnost delovnih ljudi in občanov, problematika socialnovarstvenih korektivov, analiziranje spreminjanja družine (socialni in ekonomski položaj družin) (3), oblike izkoriščanja prostega časa, spremljanje socialnega položaja delavcev v občini, urbana okolja in življenje v njih, delovni čas (izmeničnost) in vpliv na integriteto in vlogo družin, adaptacija otrok migrantov v urbano okolje.

5. Kdo predvsem naj bi po vašem mnenju opravil takšne analize oz. raziskave?

- center za socialno delo z delavci centra	14
- center za socialno delo ob pomoči zunanjih sodelavcev (institucij)	5
- center za socialno delo v sodelovanju s strokovno službo SIS družbenih dejavnosti	1
- specifična vprašanja v občini naj bi analiziral CSD, širša vprašanja pa druge institucije (npr. ljubljanska mestna skupnost socialnega skrbstva	2
- republiške institucije v sodelovanju s centri	1
- strokovne službe SIS družbenih dejavnosti	1
- socialna služba	1
- socialni delavci	3
- socialni delavci in drugi strokovnjaki	2
- sociologi	4
- psihologi	1
- strokovnjaki različnih profilov timsko	2
- samostojno delovno mesto v CSD	1

Ali imate v okviru vašega centra opredeljena tudi dela in naloge za področje analitičnega in raziskovalnega dela?

- imamo opredeljena in "zasedena"	5
- opredeljena, a ne "zasedena"	5
- nimamo opredeljena, a nameravamo koga zaposliti	1
- bi potrebovali koga a nismo možnosti	19
- takega sodelavca ne potrebujemo	1
- drugo: še ne, ker smo v ustanavljanju (1), analitična dela imamo opredeljena v okviru drugih delovnih področij (1), imamo opredeljena in jih skušamo realizirati z lastnimi strokovnimi sodelavci (1),	3
- brez odgovora	1
Skupaj	35

Ali kot vodilni delavec centra za socialno delo čutite potrebo po dopolnilnem sociološkem usposabljanju oz. znanjih, ki bi jih nudila Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo?

- da	34
- ne	1
Skupaj	35

Na naslednjih področjih: analitično raziskovalno delo (5), organizacija analitične dejavnosti v CSD, modeli raziskav na posameznih področjih dejavnosti CSD, usmerjanje raziskovalnih načrtov v DO, spoznanja o družbenih spremembah pri nas, vključevanje CSD v družbena dogajanja pri nas, različni socialni učinki in posledice na razvoj strokovnega dela v CSD, povezovanje strokovnega socialnega dela z OZD in KS, sociologija (družine, dela) socialna antropologija, socialna demografija, politična ekonomija, psihologija.

V naslednji obliki: v obliki seminarjev (5), seminarjev in razgovorov (1), dopolnilnega izobraževanja (1), že vpisan na FSPN (1).

Nekaj dejstev je vsekakor treba poudariti. Rezultati kažejo, da v veliki večini centrov in strokovnih služb (s pridržkom glede reprezentativnosti) izvajajo analize in raziskave in da jih izvajajo sodelavci centrov sami. Vsi vprašani vodilni delavci čutijo potrebo po analitskem in raziskovalnem delu in večina navaja konkretna vprašanja, ki bi jih bilo še treba raziskati. To je vsekakor dovolj jasen odgovor vsem tistim, ki še sedaj mislijo, da raziskovanja na področju socialnega dela ni in da ni potrebno, se zato čudijo predlogom raziskovalnih nalog, ki se pojavijo pri tej ali oni raziskovalni skupnosti in bi jih najraje zavrnil, ker socialno delo pač ni uveljavljena veda. Razvidno je tudi, da gre za posebno raziskovalno področje in poseben vidik, ki ga ni mogoče preprosto stlačiti v to ali ono vedo, naj bo to sociologija, psihologija, kriminologija ali kake druga. Raziskovanje različnih oblik pomoči in socialno varstvenih ukrepov, potreb po pomoči in odnosov v procesu pomoči, to so splošne kategorije, v katere se uvrščajo raziskovalne teme, ki so jih navedli vprašanci. In te kategorije so specifičnost socialnega dela, in kot kategorije spadajo v vedo o socialnem delu. Očitno je tudi, da izvajajo analize in raziskave v glavnem prav socialni delavci, poleg njih pa tudi drugi strokovnjaki v centrih. Vse to so dejstva, ki podpirajo naše dokazovanje (predvsem v odnosu do raziskovalnih in izobraževalnih skupnosti in upravnih organov pa tudi do predstavnikov drugih disciplin), da se v centrih razvija raziskovalno analitska dejavnost, da so njeni nosilci v prvi vrsti socialni delavci, in da gre za posebno področje, ki ima pravico do svoje relativne avtonomije kot stroke in kot vede oz. raziskovalnega področja.

Zadnje vprašanje o potrebi po dopolnilnem sociološkem usposabljanju je po mojem mnenju formulirano tako, da odgovori nanj ne odražajo dejanskega stanja. Vsem, ki si to želijo, sicer iz dna srca privoščim dopolnilno sociološko usposabljanje, dvomit pa, da si

želijo prav to. Moja domneva je naslednja. Če bi vprašali: "Ali kot vodilni delavec centra za socialno delo čutite potrebo po dopolnilnem usposabljanju na visoki stopnji", bi dobili enako porazdelitev odgovorov, kot smo jo dobili na vprašanje, kakor je formulirano sedaj. Mislim, da je ljudem precej vseeno, ali ta znanja "nudi FSPN" ali kdo drug in da jih je med socialnimi delavci še največ, ki bi bili najbolj veseli, če bi lahko ta znanja "nudila VŠSD", na drugi stopnji. Ta možnost je v vprašanju izpuščena in mislim, da to ni ne metodološko ne vsebinsko upravičeno.

Blaž Mesec